

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ З РАДІАЦІЙНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА ЕКОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ
КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УКРАЇНСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПОЛІТОЛОГІЇ
УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

ПРОТИДІЯ ТЕРОРИСТИЧНИМ АКТАМ У МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

**ЗБІРНИК
МАТЕРІАЛІВ НАУКОВОГО ФОРУМУ**

21 червня 2023 року

Київ
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2023

Рекомендовано до друку Вченою радою
Навчально-наукового інституту права та політології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 3 від 19.06.2023 р.)

Редакційна колегія:

- Андрущенко Віктор Петрович** – доктор філософських наук, професор, ректор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, член-кореспондент Національної академії наук України, академік Національної академії педагогічних наук України;
- Горінов Павло Валерійович** – кандидат юридичних наук, директор Навчально-наукового інституту права та політології, доцент кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, заслужений працівник соціальної сфери України;
- Драпушко Ростислав Григорович** – кандидат філософських наук, проректор з науково-педагогічної роботи (адміністративно-господарська діяльність), доцент кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики УДУ імені Михайла Драгоманова, заслужений працівник соціальної сфери України;
- Сопілко Ірина Миколаївна** – доктор юридичних наук, професор, керівник апарату Національної комісії з радіаційного захисту населення України, головний науковий співробітник Науково-дослідного центру «Інститут сімейної та молодіжної політики імені Олександра Яременка» ННІ права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова, заслужений юрист України;
- Торбін Григорій Мирославович** – доктор фізико-математичних наук, професор, проректор з наукової роботи Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;
- Чемакіна Октябрина Володимирівна** – кандидат архітектури, доцент Українського гуманітарного інституту.

П 83 **ПРОТИДІЯ ТЕРОРИСТИЧНИМ АКТАМ У МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ:** збірник матеріалів Наукового форуму. Навчально-науковий інститут права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова (м. Київ, 21 червня 2023 р.). – Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. – 396 с.

ISBN 978-966-931-281-5

Збірник матеріалів Наукового форуму *«Протидія терористичним актам у міському середовищі»* присвячено комплексному вивченню проблеми протидії тероризму у міському середовищі. У збірнику представлено результати досліджень, що детально розглядають правові аспекти боротьби з тероризмом у міському середовищі, екологічні наслідки терористичних актів і стратегії екологічного відновлення, психологічні наслідки для місцевого населення та підходи до психологічної реабілітації, соціальні наслідки тероризму та розвиток стійкого соціального середовища, а також архітектурні рішення для забезпечення безпеки та мінімізації наслідків терористичних актів.

Збірник розраховано для науковців, фахівців та інших зацікавлених осіб, які досліджують проблематику протидії терористичним актам з правових, екологічних, психологічних, соціальних, архітектурних аспектів та охорони здоров'я.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів і посилань несуть автори матеріалів.

УДК 343.326-048.66(477-21)
DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-NF_NNIPiP_2023

ISBN 978-966-931-281-5

© Автори публікацій, 2023
© Навчально-науковий інститут права та політології, 2023
© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023

ТОКАРЧУК ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА,

*доктор юридичних наук, професор кафедри теорії та історії держави і права,
керівник Інформаційно-просвітницького центру з прав людини
Навчально-наукового інституту права та політології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*

СТЕЦЕНКО ВІКТОРІЯ ЮРІЇВНА,

*здобувач вищої освіти
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*

ЗАПОБІГАННЯ ТЕРОРИСТИЧНИМ АКТАМ

Тероризм має довгу історію як політичне та правове явище, і він використовувався злочинцями протягом століть для досягнення своїх цілей. Терористичні акти були вчинені з порушеннями міжнародного та національного права, наслідки яких загрожували людству. Тероризм – це явище, яке не знає кордонів і є загальнолюдською проблемою.

Згідно з українським законодавством, терористичною діяльністю визнається будь-яка діяльність пов'язана з:

- планування, організацію, підготовку та вчинення терористичних актів;
- підбурювання до вчинення терористичних актів, насильства над особами чи організаціями, знищення майна в терористичних цілях;
- організацію незаконних збройних формувань, злочинних груп або злочинних організацій та організованих злочинних груп для вчинення терористичних актів, а також участь у таких актах;
- вербування, озброєння, навчання та використання терористів;
- пропаганда та поширення терористичної ідеології;
- свідоме фінансування терористичних груп (організацій) та інше сприяння їм [1].

Пріоритетами у боротьбі з тероризмом є запобігання, виявлення та припинення терористичної діяльності, ліквідація та мінімізація її наслідків, антитерористична захищеність можливих об'єктів терористичних посягань, розвідувальне, наукове та інше забезпечення боротьби з тероризмом, а також розвиток міжнародного співробітництва у цій сфері.

Запобігання терористичній діяльності передбачає вирішення таких завдань:

- удосконалення організаційно-правових засад діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом;
- підвищення рівня координації діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом з боку Антитерористичного центру при Службі безпеки України;
- оптимізація завдань та повноважень суб'єктів боротьби з тероризмом з урахуванням досвіду, набутого під час проведення антитерористичної операції в Донецькій та Луганській областях, а також кращого міжнародного досвіду у сфері боротьби з тероризмом;
- запровадження ефективних механізмів взаємодії та обміну інформацією

між суб'єктами боротьби з тероризмом та іншими державними органами;

- належний рівень антитерористичної захищеності об'єктів, які можуть бути об'єктами терористичних посягань під час проведення масових заходів;

- підвищення ефективності систем і заходів захисту об'єктів, які найбільш ймовірно можуть бути об'єктами терористичних посягань, включаючи розробку та впровадження єдиних стандартів, правил, технічних умов і вимог, а також обов'язкове оформлення паспортів антитерористичної захищеності таких об'єктів;

- своєчасне виявлення осіб, причетних до міжнародних терористичних організацій чи терористичних угруповань або таких, що висловлюють терористичні наміри, та вжиття відповідних заходів реагування [2].

Основні заходи запобігання можливим терористичним актам:

- не торкайтеся нічийх пакунків (сумок) у вагонах, під'їздах та на вулиці, не дозволяйте іншим торкатися їх, повідомьте про знахідку в поліцію;

- у присутності терористів не висловлюйте свого невдоволення, не рухайтеся різко;

- при погрозі застосування терористами зброї лягайте на живіт, захищаючи голову руками, подалі від вікон, зашкленених дверей, проходів, сходів;

- використовувати будь-яку можливість порятунку;

- у разі вибуху – вжити заходів щодо запобігання пожежі та паніки, надати першу медичну допомогу потерпілим;

- намагайтеся запам'ятовувати прикмети підозрілих осіб і повідомляти про це співробітникам спецслужб [3].

Необхідною умовою нейтралізації терористичних загроз на національному ґрунті є формування ефективної державної політики протидії тероризму, що вимагає вироблення чіткої концепції та стратегії, базових принципів, концептуальних засад і визначення шляхів їх практичної реалізації, а також удосконалення правових та організаційних механізмів управління національною безпекою, його відповідного інтелектуально-кадрового і ресурсного забезпечення. Концепція запобігання тероризму визначається принципами державної політики у сфері національної безпеки, одним із яких є пріоритетність попереджувальних заходів, а необхідність її розробки зумовлена положеннями законів України «Про основи національної безпеки України» (ст. 2), «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (ч. 3 ст. 2), Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 12.02.2007 р. № 105 (п. 4.1) [4].

Нині для України найімовірнішими та найнебезпечнішими є виклики й потенційні загрози, спричинені міжнародно-державним тероризмом з боку РФ. Зокрема, до 2014 року Україну зараховували до країн з найменшим ризиком у цій сфері, а тероризм як соціальне явище в нашій державі тоді мав вияви, характерні для початкової стадії його розвитку. Для України зростає актуальність викликів і потенційних загроз, спричинених міжнародним тероризмом, що зумовлено терористичною діяльністю збройних сил РФ, розширенням політичних, економічних, гуманітарних та культурних зв'язків України з країнами світу, де тривають збройні конфлікти. Потрібно надалі розвивати систему забезпечення антитерористичної безпеки, яка відповідала б стандартам розвинених держав світу, а також створити дієвий механізм

запобігання, реагування та протидії терористичним загрозам [5].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 березня 2003 року № 638-IV. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/ТМ017477> (дата звернення: 25.05.2023).
2. Указ президента України від 5 березня 2019 року № 53/2019: Про концепцію боротьби з тероризмом в Україні (джерело документа: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53/2019#Text>).
3. ДСНС: Дії в разі терористичного акту.: URL: <https://dsns.gov.ua/uk/abetka-bezpeki-1/nebezpeki-socialnogo-harakteru/diyi-v-razi-terroristicnogo-aktu-perestrilki-zaxoplennya-transportu> (дата звернення: 25.05.2023).
4. Протидія тероризму, нерозповсюдження зброї та матеріалів масового знищення й захист критичної інфраструктури: зб. матеріалів Міжвідомчої експертної робочої групи, створеної при НІСД / за ред. О. Д. Маркєєвої, Ю. М. Скалецького К.: НІСД, 2013. 104 с.
5. Протидія проявам тероризму, сепаратизму, екстремізму та нелегальній міграції в сучасних умовах: стан, проблеми та перспективи: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 28 жовт. 2016 р.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016. 356 с.